

**החלטת ועדת האתיקה
בעניין קובלנות נגד חבר הכנסת באסל גטאס
בשל השתתפותו במשט לעזה בחודש יוני 2015**
מיום כ"ז בתמוז תשע"ה - 14 ביולי 2015

רקע

1. בשלהי חודש יוני 2015 השתתף חה"כ באסל גטאס במשט לעזה על גבי הספינה "מאריאן". המטרה המוצהרת של המשט, לדברי מארגניו, היתה מחאה על המצור המוטל על רצועת עזה והכנסת ציוד רפואי לרצועה. בשל הסגר הימי על שטח רצועת עזה, צה"ל לא איפשר את הגעת הספינה ועצר אותה עוד לפני הגעתה לשטח האסור. חיילי צה"ל לא נתקלו בהתנגדות בעת ההשתלטות על הספינה, והיא הובלה לנמל אשדוד.

בקובלנות שהוגשו כעת נגד חה"כ גטאס צויינה החלטת ועדת האתיקה מחודש יולי 2011 (החלטה מס' 55/18) בעניין חברת הכנסת חנין זועבי לאחר השתתפותה במשט לעזה על גבי הספינה "מאווי מרמרה", שכזכור, בעת ההשתלטות עליה נתקלו כוחות צה"ל בהתנגדות אלימה שהסתיימה ב-9 הרוגים מקרב נוסעי הספינה, ופצועים רבים.

בהחלטת ועדת האתיקה נקבע אז כי "עצם ההשתתפות במשט שנועד להפר את הסגר הימי שהטילה ישראל על רצועת עזה, שהוטל כחלק מהעיסמות המזוין בין ישראל לבין החמאס, עוד לפני שנודעו תוצאותיו הקשות של האירוע ואף במנותק מהן, מהווה פעולה אשר במהותה פוגעת בביטחון המדינה ואינה עולה בקנה אחד עם מרחב הפעולה הלגיטימי של חבר הכנסת." עוד ציינה אז הוועדה כי "חבירה של חבר כנסת לביצוע פעולה המאורגנת על ידי ארגון ששר הביטחון הכריז עליו כ"התאחדות בלתי מותרת", וזאת לצורך פריצת הסגר הימי שהטילה המדינה מטעמים ביטחוניים, חורגת מפעולת מחאה לגיטימית של חבר כנסת כנגד מדיניות הממשלה."

לבסוף קבעה אז הוועדה כי חה"כ זועבי הפרה את כלל 2 לכללי האתיקה, הקובע כי "חבר הכנסת ישמור על כבוד הכנסת וכבוד חבריה, ינהג בדרך ההולמת את מעמדו ואת חובותיו כחבר הכנסת, ויימנע משימוש בלתי ראוי בחסינויותו ובזכויותיו כחבר הכנסת", והטילה עליה הרחקה מישיבות מליאת הכנסת והוועדות עד לסוף כנס הכנסת (תקופה של שלושה שבועות ממועד ההחלטה).

הקובלנות

2. הוועדה קיבלה שלוש קובלנות נגד חה"כ גטאס :

א) **חה"כ דוד ביטן**, יו"ר ועדת הכנסת, כתב לוועדה כי ועדת הכנסת קיימה ביום 23.6.15 דיון בנושא כוונתו של חה"כ גטאס להשתתף במשט (עוד לפני תחילת המשט), והחליטה ברוב חבריה לקבול בפני ועדת האתיקה שכן המעשה הצפוי מהווה הפרה של כללי האתיקה, בדומה להחלטה בעניין השתתפותה של חה"כ זועבי במשט. במכתב התבקשה ועדת האתיקה לבדוק גם את סוגיית מימון נסיעתו לחו"ל של חה"כ גטאס, ולהטיל על חה"כ גטאס סנקציות, וביניהן הרחקתו משיבות הכנסת, מעת עלייתו למשט.

בהופעתו בפני ועדת האתיקה ציין חה"כ ביטן נקודות נוספות :

- היתה חשיבות בקבלת החלטת ועדת הכנסת לפני תחילת המשט, שכן היה בכך כדי להביא לידיעת חה"כ גטאס את ההשלכות האפשריות של מעשיו.
- החלטת ועדת האתיקה בעניין חה"כ זועבי לא היתה מרתיעה דיה, ולכן על הוועדה לקבל הפעם החלטה חמורה יותר כדי למנוע השתתפות חבר כנסת במשט נוסף.
- הסמיכות של המשט לדוח האו"ם בעניין צוק איתן מראה כי הוא נועד לפגוע בישראל במישור הבינלאומי, כמו גם לערער על הלגיטימיות של המצור על עזה שהטילה המדינה, ולא היתה לו כל תכלית הומניטרית כפי שניסו להציג.
- חה"כ גטאס ניצל את מעמדו כחבר כנסת כאשר החיילים עלו על הספינה והוא עמד בפתח הספינה והתווכח איתם.

ב) **השר זאב אלקין** ביקש לברר האם היה גורם זר שמימן את נסיעתו של חה"כ גטאס ליוון ואת השתתפותו במשט, והאם חה"כ קיבל את אישורה של ועדת האתיקה כמקובל לגבי נסיעות לחו"ל.

בהופעתו לפני הוועדה אמר השר אלקין כי גם אם חה"כ גטאס מציין כי כל ההוצאות שולמו מכיסו, הרי שעל הוועדה לדרוש הוכחות לכך (פירוט חשבון בנק / כרטיס אשראי).

ג) **השרה מירי רגב** כתבה לוועדה כי "חה"כ גטאס מתכנן לעלות על משט טרור שבא לפגוע במדינת ישראל תוך שימוש בכסות פרלמנטרית". לדבריה, "עצם ההשתתפות במשט מסוג זה הינה התנהגות שאינה הולמת חבר כנסת ויש בה משום פגיעה בכבוד הכנסת, כמו גם שימוש בתפקידים ככלי קרדום לחפור בו כנגד מדינת ישראל."

התגובה לקובלנות

3. חה"כ גטאס התייחס בכתב לשלוש הקובלנות, וביקש לדחות אותן, שכן לשיטתו מדובר במעשה פוליטי לגיטימי המצוי בגבולות חופש הביטוי של חברי הכנסת, ואין בו כל פגם פלילי או אתי.

אלה הם, בתמצית, הטענות שפירט חה"כ גטאס במכתבו לוועדת האתיקה:

- העובדה שהקובלנות הוגשו לפני עלייתו למשט ובלי תשתית עובדתית מינימלית מעידה על מניעים זרים שאין להם קשר לנושאים אתיים כלשהם, ומהווה "ניסיון פסול של חברי כנסת מקבוצת הרוב להכתיב לי את דרכי הפוליטית."

- השתתפותו במשט הייתה "למטרה פוליטית לגיטימית מובהקת, החוסה תחת חופש הביטוי הפוליטי כנציג ציבור המוחה על הסגר המתמשך על רצועת עזה". עוד בטרם עלייתו למשט הוא התראיין על כך כדי להסביר את המניעים הנ"ל.

- הוא הקפיד לוודא מראש את זהות המארגנים והמשתתפים, ובמיוחד בדק "אם מי מהם מוכרו כסוכן חוץ על פי המשפט הישראלי או כהתאחדות לא מותרת כלשהי", ואכן מצא "שרובם ככולם היו פעילי שלום, חברי פרלמנט אירופיים ועיתונאים וביניהם נשיא תוניסיה לשעבר והראשון שנבחר לאחר המהפכה שם".

- כוונת המשתתפים היתה הומניטארית בלבד, "לא היה מבין המשתתפים מי שהצהיר על כוונתו להתנגד באלימות להשתלטות כוחות צה"ל על המשט, דבר אשר בא לידי ביטוי גם במציאות כפי שהתברר בדיעבד". בנוסף, לפני עלייתו על הספינה "וידא שהיא כוללת מלבד הצרכים האישיים של המשתתפים, סיוע רפואי פוליטי הומניטארי שיימסר לבית חולים שפא בעזה".

- לא היתה לו כל כוונה לעבור על החוק. "כשהייתה הספינה במרחק של 200 מיל מחופי עזה שלחתי מכתב באמצעות העוזר הפרלמנטארי שלי אל ראש הממשלה ושר הביטחון וביקשתי שיאפשרו את כניסת מריאן והתייחסתי אל זהות המשתתפים ואל החומר הרפואי שהספינה נושאת על סיפונה".
חה"כ גטאס צרף לתגובתו את המכתב ששלח לראש הממשלה ולשר הביטחון.

- בפסק דינו של בית המשפט העליון בעניין השתתפותה של חה"כ זועבי בבחירות לכנסת (א"ב 9255/12 ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-19 נ' חה"כ חנין זועבי (20.8.13)) נכתב ע"י השופט סלים ג'ובראן כי "עצם ההשתתפות במשט עצמו אינו יכול לעלות כדי הבעת תמיכה במאבק מזוין ... אין בעצם ההתנגדות למדיניות מדינת ישראל וברצון לשפר את מצבם של הפלסטינים משום תמיכה במאבק מזוין. זאת, אף אם לגשתם של מקבלי

ההחלטות ברשות המבצעת, המדיניות הביטחונית האמורה נדרשת לשם שמירה על ביטחון הציבור (ויובהר), לא היה בהתנגדות האמורה כדי לסכן את עצם יכולתה של ישראל לממש את מדיניותה הביטחונית ביעילות). בהקשר זה יוזכר כי חלק מחסינותם המהותית של חברי-הכנסת נוגע בדיוק לפעולות מסוג זה, פעולות המאתגרות את השיח הפוליטי והביטחוני הנוכחי. יכולתם של חברי וחברות הכנסת לפעול לשינוי סדר היום הציבורי והפוליטי מצויה בליבה של תפקידם..."

- לטענות שעניינן קבלת מימון חיצוני לנסיעתו, ציין חה"כ גטאס כי "מימון הנסיעה נעשה על חשבוני האישי וללא מעורבות של גורם שלישי כלשהו".

החלטת ועדת האתיקה

4. ועדת האתיקה עיינה בקובלנות ובתגובתו של הנקבל, שמעה חלק מהקובלים שביקשו להופיע בפניה, וקיימה דיון מקיף שבסיומו הגיעה להחלטה הבאה:

לעניין התלונות הנוגעות לעצם הנסיעה לחו"ל במימון גוף חיצוני ללא היתר - הוועדה מקבלת את הצהרתו של חה"כ גטאס כי מימון הנסיעה נעשה על חשבוני האישי וללא מעורבות גורם חיצוני כלשהו.

כאמור, השר אלקין ביקש כי הוועדה תדרוש מהנקבל הוכחות בדבר הצהרה זו. ואולם, הוועדה החליטה שאין מקום לנקוט בדרך פעולה זו במקרה דנן, וזאת נוכח העובדה שעד היום לא נדרשו חברי הכנסת לספק הוכחות מסוג זה.

עם זאת, הוועדה מבקשת להדגיש כי **מכאן ואילך** ככל שיוגשו בעתיד קובלנות נגד חברי כנסת בקשר לנסיעה לחו"ל במימון גוף חיצוני ללא היתר, שלגביהן יטענו חברי הכנסת כי הנסיעה מומנה על ידם באופן אישי, **הם יידרשו להציג בפני ועדת האתיקה הוכחות לכך**.

5. לעניין ההשתתפות במשט -

הוועדה אינה מקבלת את עמדתו של חה"כ גטאס שלפיה השתתפותו במשט כמוה למעשה כהפגנה החוסה תחת חופש הביטוי הפוליטי הרחב והמוגן של חברי הכנסת.

ועדת האתיקה כבר קבעה בעבר (בהחלטה מס' 14/19 מיום 8.7.2014) **כי על חברי הכנסת לעשות הבחנה ברורה בין הובלת מאבק לשינוי מדיניות, דבר המהווה חלק בלתי נפרד מתפקידם של חברי הכנסת וחוסה תחת חופש הביטוי הרחב המוקנה להם, לבין הכרזה פומבית על רצונם להפר את החוק הקיים כחלק מאותו מאבק**.

כידוע, כניסה לרצועת עזה, דרך היבשה או הים, אסורה על אזרחי המדינה ומהווה עבירה פלילית, ופריצת הסגר הימי על רצועת עזה יש בה אף פוטנציאל לפגיעה ביטחונית.

בהחלטתה משנת 2011 בעניין השתתפותה של חה"כ זועבי במשט לעזה הבהירה הוועדה כי "עצם ההשתתפות במשט שנועד להפר את הסגר הימי שהטילה ישראל על רצועת עזה, שהוטל כחלק מהעימות המזוין בין ישראל לבין החמאס, עוד לפני שנודעו תוצאותיו הקשות של האירוע ואף במנותק מהן, מהווה פעולה אשר במהותה פוגעת בביטחון המדינה ואינה עולה בקנה אחד עם מרחב הפעולה הלגיטימי של חבר הכנסת."

חה"כ גטאס היה מודע להחלטה זו של ועדת האתיקה, ובכל זאת החליט להפר את החלטת הוועדה. **לכן קובעת הוועדה, ברוב דעות, כי במעשיו הפר חה"כ גטאס את כללי האתיקה לחברי הכנסת (כללים 1א(3) ו-2).**

6. לעניין הסנקציה, נחלקו חברי הוועדה שבדעת הרוב. שניים מחברי הוועדה סברו כי לאור אופיו של המשט, שהיה שונה במובהק מן המשט שבו השתתפה חה"כ זועבי, ואשר לא אורגן בידי ארגון שהוכרז כ"התאחדות בלתי מותרת", ונוכח התנהגותו של חה"כ גטאס והקפדתו שלא להתעמת עם כוחות הביטחון, יש להטיל על חה"כ גטאס נזיפה חמורה.

בהסתפקות בסנקציה זו נתנו השניים משקל נכבד גם לעובדה כי זו הפעם הראשונה שוועדת האתיקה נדרשת לדון בהתנהגותו של חה"כ גטאס, שיש לו "גליון אתי" נקי.

חבר נוסף, שהצטרף לדעת הרוב העקרונית לעניין הפרת כללי האתיקה ע"י חה"כ גטאס, סבר כי יש להטיל סנקציה חמורה יותר, עד כדי הרחקה מישיבות הכנסת. בשל העובדה שהחבר הרביעי סבר שאין מקום להטיל כל סנקציה, נוצר מצב שבו לכאורה אין הכרעת רוב ביחס לסנקציה.

לאור זאת הוועדה החליטה כי במקרה כזה יש לפעול ברוח המקובל במשפט הפלילי, שכאשר לא היתה דעת רוב לעניין סוג העונש או מידתו, תצורף הדעה המחמירה יותר לדעה המקלה הקרובה אליה.

לפיכך, החליטה הוועדה ברוב חבריה להטיל על חה"כ באסל גטאס נזיפה חמורה.

7. לבסוף, ועדת האתיקה מוצאת לנכון להזכיר את מדיניותה העקבית, שלפיה כאשר מדובר בהתבטאויות אידיאולוגיות – פוליטיות של חברי כנסת, גם כאשר הן חריפות ומקוממות, וכן כשמדובר בהשתתפות בהפגנות, גם אם מתריסות וקשות, הוועדה לא תמצא בכך הפרה

אתית, וזאת כדי לאפשר לחברי הכנסת את מלוא מרחב הפעולה, ללא חשש כי מעשים המצויים בליבת הפעילות הפרלמנטרית יובילו לקבלת החלטות נגדם.

ולכן, אם חה"כ גטאס היה משמיע את ביקורתנו על מדיניות הממשלה בעניין הסגר הימי על רצועת עזה, במליאת הכנסת או מחוצה לה, ועדת האתיקה לא היתה רואה בכך משום הפרה של כללי האתיקה. אולם כאמור, העלייה על המשט במטרה מוצהרת לפרוץ את הסגר הימי מהווה לדעת הוועדה חציה של הגבול שבין פעילות מותרת ולגיטימית לבין פעילות אסורה.

ההחלטה תונח על שולחן הכנסת.

חה"כ יצחק וקנין
יו"ר ועדת האתיקה